

Landelijke Organisatie voor Hulp aan Onderduikers
Afdeling Rhoon.

De werkzaamheden van de L.O. in Rhoon.

Van strijd tot overwinning.

Er is in het verleden door een van onze Nederlandsche dichters gezegd:

"Zij zullen het niet hebben, ons oude Nederland,
"Het blijft bij alle ellenden, Gods en der vad'ren pand;
Dit pand is in de afgelopen bange jaren bewaard gebleven. De L.O. te Rhoon heeft daaraan mogen medewerken. De God onzer vaderen zij gedankt voor de haar geschonken kracht. In het vertrouwen op Zijn uiteindelijke overwinning op de booze en het booze heeft zij den strijd aangeboden en kunnen voltooien. Het was God die de overwinning heeft gegeven.

Het was inderdaad een strijd van leven of dood tegen het geweld van den vijand, maar daarnaast ook een strijd om de geest van de burgerij, om de burgerij actief te doen deelnemen aan het verzet. Deze strijd is gewonnen, niet in eigen kracht, maar in Godskracht, die in zijn Groote Genade ons daartoe Zijn hulp heeft gegeven.

Het is slechts met groote schuchterheid dat wij dit verslag aan de openbaarheid prijsgeven, omdat wij bij het overzien van het afgelopen tijdvak, de resultaten van ons werk aanschouwen, welk werk eigenlijk niet ons werk was. Onze uiteindelijke slotsom is dan ook dat in alles God zijn sparende hand getoond heeft.

De strijd is eigenlijk begonnen op 14 mei 1940, voordat de L.O. werd opgericht, maar hij heeft pas zijn totalitair karakter aangenomen bij het oprichten van deze organisatie.

Voordien waren er wel enkele personen in de gemeente werkzaam, ieder op eigen terrein, met het verlenen van steun hetzij geldelijk of in natura aan daarvoor in aanmerking komende personen o.a. den weleerwaarden Heer Ds. H. van Kapel, Gereformeerd Predikant ter plaatse.

De behoefte aan een goed gefundeerde organisatie werd steeds sterker, vooral toen de bezetters begonnen met een verscherpte "arbeitseinsatz".

De eigenlijke oprichting vond plaats in het voorjaar 1943. De stoot daartoe werd gegeven door den Heer H. Pors, wiens naam onverbrekelijk is verbonden met de L.O. te Rhoon. Bij hem werden proclamaties van de Regeering te Londen bezorgd, waarin werd bevolen geen gevolg te geven aan de oproepen van den vijand om zich te melden voor te werkstelling in Duitschland. De Heer Pors besefte toen de consequenties van die proclamaties, want het advies om zich niet te melden kon men alleen maar geven als men tevens de gelegenheid bood om aan die bepalingen te ontkomen.

De Heer Pors zag duidelijk in dat de eenige mogelijkheid was: onderduiken.

Teneinde nu tot de practische mogelijkheid van het onderduiken te komen, zocht de heer Pors contact met anderen, die van het zelfde gevoelen als hij waren. Allereerst met den Heer W. de Haan ter plaatse. Ook buiten de gemeente bracht hij contact tot stand en daarbij bleek hem

dat deze gedachten ook elders aanwezig waren. Als gevolg van dat contact werd er een bijeenkomst te Poortugaal gehouden. Aanwezig waren van Rhoon: H.Pors en W.de Haan; van Poortugaal: Mejuffrouw Haspels; G.van Ostende en Roos; van Pernis: R.Hollaar en Troost; en van Hoogvliet: W.Bakker.

Op deze bijeenkomst werd na een vruchtbare bespreking de plaatselijke L.O. geboren en tevens het rayon IJsselmonde-West. Men voelde algemeen als een noodzakelijkheid, dat een plaatselijke afdeling slechts dan zin en beteekenis heeft en tot volle krachtsontplooiing kan komen, indien de plaatselijke afdeeling een onderdeel van een groter geheel is.

Teneinde het onderling contact tusschen de verschillende plaatsen te kunnen onderhouden werd een contactman aangewezen, als hoedanig de Heer R.Hollaar uit Pernis werd gekozen. Deze werd tevens belast met het contact tusschen het rayon en andere rayons. Eveneens werd op deze bijeenkomst de te volgen werkwijze besproken.

Hierna begon onder de bezielende leiding van den Heer Pors, die tot plaatselijk leider was benoemd, de uitbouw van de plaatselijke afdeeling. De Heer Pors ontpopte zich daarbij als een handig organisator, wien niets te veel was.

De heer W.de Haan moest zich echter al spoedig door drukke werkzaamheden daartoe genoopt terug trekken. In diens plaats zocht de plaatselijke leider de Heer R.Z. van Willigen van der Veen aan, die aan dat verzoek gehoor gaf, omdat hij ook overtuigd was van een principieele strijd tegen den barbaarschen onderdrukker van onze vrijheid. Laatst genoemde werd toen tevens assistent-plaatselijk leider.

Teneinde nu Rhoon met succes te kunnen bewerken en tevens de mogelijkheid van ontdekking of een overval te voorkomen - wat heusch niet denkbeeldig was vanwege de Duitsche bezetting ter plaatse gedurende den duur van 5 jaren - werd het werk gedecentraliseerd, in dier voege dat de plaats verdeeld werd in 2 wijken. Een zuid-oostelijke wijk onder het beheer van den pl. leider en noord-westelijke wijk onder het beheer van den ass.pl. leider, een en ander met volledige scheiding van de financiën.

Beiden slaagden er in eenige jongeren (werkers genoemd) te vinden, die bezielde met dezelfde idealen bereid waren hen in den strijd tegen den vijand bij te staan en onder hun leiding te werken, n.l. H.Huisman en K.Boender in de z.o. wijk en F.Groshart en H.Louter in de n.w. wijk.

In de wijken onderling werd het contact bewaard door gemeenschappelijk op geregelde tijden bij elkaar te komen en dan alle aangelegenheden te bespreken. Onderling hielden de pl.leider en de ass.pl.leider elkander regelmatig geheel op de hoogte van de gang van zaken, zoodat zij bij een eventueel wegvallen van een van tweeën elkaar dadelijk konden opvolgen.

De pl. leider en de ass.pl. leider hielden contact met de andere plaatsen van het rayon door middel van den Heer Hollaar, de verbindingsman van het rayon.

Spoedig door de groei van de organisatie werd het noodzakelijk dat het contact tusschen de plaatsen van het rayon onderling uitgebreid moest worden en kwamen dientengevolge de leiders met de assistenten iedere week regelmatig bijeen op een rayonvergadering om de belangrijkste aan-

gelegenheid te bespreken. Telkens op een andere plaats om gevaar van ontdekking te voorkomen.

Met geweldige strijdlust bezielde hebben de werkers hun werkzaamheden verricht. In de eerste plaats werd het verzet tegen den vijand gepropageerd, vooral geen werk voor den vijand verrichten; degene die werk voor de vijand weigerde te verrichten de helpende hand te bieden bij het onderduiken, onderduikadressen te verzamelen en daar onderduikers te plaatsen, vrouwen van onderduikers geldelijk steun te verlenen, de noodige gelden in te zamelen, kort samengevat de burgerij tot actieve deelname aan het verzet tegen de vijand op te roepen; en voorts alle middelen toe te passen om den vijand afbreuk te doen en diens maatregelen te doen mislukken. De burgerij moest op de noodzakelijkheid van het principieele van het verzet gewezen worden. Slechts bij een geestverwantschap van de burgerij voor deze zaak, zou het werk resultaat kunnen afwerpen. Daarom kwam het er in de eerste plaats op aan de geest zuiver te houden.

Om nu een gemakkelijke introductie in ieders huisgezin te verkrijgen, werden de werkers voorzien van foto's van het Koninklijk Huis. Op deze manier is bij verschillende menschen contact tot stand gebracht en de grond rijp gemaakt tot actieve deelname aan het verzet. Bij den een ging dat gemakkelijker dan den ander.

In het begin was het zoo geregeld dat zoowel de pl.leider, de ass.pl.leider en de werkers er allen op uit trokken met het bovenstaande doel. De verzamelde adressen en namen gaven de pl.leider en de ass.pl.leider dan door aan den verbindingsman van het rayon, die voor de verdere behandeling zorg droeg. De aspirant-onderduiker kreeg een adres in een andere plaats en dook daar onder. Het opgegeven onderduikadres werd gewaarschuwd dat het doorgegeven was en dat zij ieder oogenblik een onderduiker konden verwachten. Na eenige tijd kwam de onderduiker bij de werker waar hij zich melden moest en deze bracht hem naar zijn plaats. Hij werd zoo noodig van bonkaarten voorzien en op zijn rechten en plichten gewezen.

Door de voortdurende groei van het werk moesten de werkzaamheden noodgedwongen eenige wijziging ondergaan. Het aantal onderduikers nam ter plaatse steeds toe, welke onderduikers allemaal regelmatig van bonkaarten moesten worden voorzien en zoonodig van valsche papieren.

Bovendien was een voortdurende controle noodig of zij zich aan de regels van het huisgezin hielden, waarin zij opgenomen waren. Stelregel was: iedere onderduiker wordt geacht een deel van het gezin uit te maken, waartoe hij behoort en hij heeft zich te onderwerpen aan het hoofd van het huisgezin.

Het werken op een dorp heeft een eigenaardige moeilijkheid, n.l. dat iedereen graag praat. Om het gevaar van ontdekking te verkleinen en om de leiding niet over te belasten gingen de werkers er toen alleen op uit.

De pl.leider en de ass.pl.leider bespraken voortdurend onderling alle kwesties, die met de groei van het werk rezen, om eensgezind een oplossing te verkrijgen.

Aan rayonvergaderingen werden de kwesties eveneens voorgelegd.

Dikwijls bleek dat de menschen daar met dezelfde moeilijkheden zaten

bijv. hoe te handelen in een gezin met kleine kinderen, waar een onderduiker is, omdat kleine kinderen in hun onschuld veel zeggen, of als een onderduiker zich niet aan de regelen van het huisgezin houdt, of de natuurlijke neiging van een jongen om een meisje op te zoeken, de mogelijkheid om een onderduiker aan werk te helpen, de houding tegen over het verplichte wachtlopen bij telefoonpalen enz. De rayonvergaderingen waren zeer leerzaam, speciaal ook voor het bepalen van de houding tegenover de maatregelen van den bezetter. Daar werd ook geadviseerd om een schuilnaam aan te nemen. De schuilnaam van den pl.leider werd toen Paalvast en van den ass.pl. leider Dijkstra. Een der werkers betitelde zich toen met de naam Blokzijl (F.Groshart).

Daar werd ook afgesproken dat, ten einde alle risico's zoo gering mogelijk te maken, iedere naam van een aspirant-onderduiker en ieder onderduikadres dat door gegeven werd, slechts geaccepteerd werd onder een wachtwoord.

Op aanraden van Rhoon werden de rayonvergaderingen bij het lengen van het licht niet meer aan huis gehouden, maar op de mogelijkheid gewezen om te vergaderen in een café en daarbij speciaal de aandacht gevestigd op den Heer A.den Toom, pachter van het café-restaurant "Courzand" Te Tuindorp Heyplaat (Rotterdam-Zuid). Deze daartoe verzocht verklaarde zich onmiddellijk bereid een ruimte af te staan voor vergaderingen, terwijl bovendien actief medewerker werd. Helaas is de Heer den Toom in April 1945 gefussilleerd.

Dat de leiding voortdurend waakzaam moest zijn, bleek toen de Heer A.Verschoor, wonende te Maasoord-Poortugaal, die belast was met de voedselvoorziening van de L.O., omstreeks Maart 1944 in de val liep en gevangen werd genomen. De leiding van het rayon achtte het raadzaam dat de plaatselijke leiders eenige tijd op de achtergrond bleven.

Een ander was ook in Rhoon noodig, omdat de pl.leider en de ass. pl.leider beiden geschadwd werden door de S.D. Gelukkig heeft dit slechts kort geduurd en konden zij naderhand hun taak weer hervatten. Wel kreeg de ass.pl.leider nog een lange tijd daarna een waarschuwing van de Centrale Inlichtingen Dienst van de L.O. dat de S.D. zijn gangen nog steeds naging. Waarschijnlijk was de S.D. agent van Kampen en zijn beide zoons, wonende aan de Jachtdijk, vlak bij Rhoon op Rotterdamsch grondgebied, van dit alles de oorzaak.

De leiding zag al vroegtijdig in dat voorlichting in gedrukten vorm een machtig wapen is, vandaar dat zij begon met het verspreiden van een nieuwsblad "Trouw". Hiermede had zij veel succes.

Door de voortdurende snelle groei moest het aantal werkers worden uitgebreid. In de n.w. wijk werden toegevoegd C.Struik, M.Louter en C.Groenenboom, in de z.o. wijk E.Spruijt en den Eerwaarden Heer Kapelaan Quant.

Geregeld werden toen per maand ongeveer 100 bonkaarten verstrekt en bijna f 600,-- uitgekeerd aan ondersteuning, kostgeld aan de gezinnen waar onderduikers opgenomen en zakgeld (eerst f 1,-- per week, later f 2,50).

Reeds lang werd het een noodzakelijkheid om een vaste koerier aan te stellen, speciaal bestemd voor de boodschappen van den pl.leider in en buiten Rhoon. Tengevolge van de inundatie op Flakkee arriveerde

toen in Rhoon als onderduiker de Heer C. Weeda. Deze bleek voor dit werk geknipt te zijn. Na een korte opleiding verrichte hij op uitnemende wijze het koerierswerk onder een schuilnaam Cor Vos. Onder deze naam heeft heel Rhoon hem leeren kennen, speciaal ook hierom, omdat hij tevens met de lectuurverspreiding van "Trouw" werd belast. Tot nu toe was Rhoon een steeds een razzia bespaard gebleven. De gegevens die de leiding van de Centrale Inlichtingen Dienst van de L.O. ontving duiden er op, dat een razzia iedere dag verwacht kon worden. De leiding besloot toen, na onderling overleg de raad te geven in de huizen een schuilplaats te maken, voor de jeugdige personen in de gevaarlijke leeftijd, daar de landstreek alszoodanig weinig beschutting bood. Na enkele valsche alarmen kwam de razzia in Juni 1944, toch nog in zooverre onverwacht, dat de Duitsche officieren van de Feld Gendarmerie die de afzetting van het dorp en omgeving moesten regelen, niet voordat zij ter plaatse waren, wisten waar zij naar toe moesten. 's Morgens om 4 uur, toen het nauwelijks licht was begon de afzetting. Het groote aantal moffen en hun satelieten menschenjagers (waaronder ook de beruchte van Kampen en zijn beide zoons), dat daarbij tegenwoordig was deed het ergste vreezen.

God had het anders beschikt, er is niet een onderduiker die in Rhoon vertoefde gepakt. De dappere koerier Cor Vos had zelfs 2 uur op een plat dak in het water moeten liggen om zich schuil te houden. Telkens kwamen er nieuwe moeilijkheden, oa. de 2e distributiestamkaart, met het zegeltje op het persoonsbewijs, waarop vermeld het nummer van de distributiekering, waarvan verschillende zegeltjes noodig waren, omdat de onderduikers van diverse plaatsen kwamen, nieuwe ausweisen omdat de oude vervielen, de beruchte Z. kaarten enz. Steeds kwam er een oplossing. Wel moeten wij tot onze spijt constateeren, dat de Centrale Organisatie Rhoon wel eens scheen te vergeten bij de voorziening van valsche papieren, zoodat de organisatie te Rhoon dikwijls genoodzaakt was buiten de Centrale om aan papieren te komen. Meestal met succes. Dit was hard nodig, omdat er meenig maal plotseling onverwacht een aantal onderduikers kwam aan kloppen. Meermalen is het voorgekomen dat uitgebroken politieke gevangenen uit het Politiebureau op het Haagsche Veer te Rotterdam in Rhoon ondergebracht moesten worden of onderduikers die door razzia's verdreven werden uit andere plaatsen oa. de beruchte razzia in Rockanje in de Kerstdagen van 1944.

Steeds werd daarvoor een oplossing gevonden, wat vooral te danken is aan de bezielende leiding van den pl.leider. Als anderen met de handen in het haar zaten wist hij toch een oplossing te vinden. Op het gebied van het vervalschen van handteekeningen hadden wij het zoover gebracht, dat, toen de organisatie ons slecht voorzag van ausweisen en de pl.leider kans zag een aantal blanco ausweisen te bemachtigen, deze zoo werden nagemaakt, dat zelfs een deskundige slechts na daarop op merkzaam te zijn gemaakt de echte er uit wist te halen.

Nog eenige tijd is in samenwerking met het geheele rayon zelfstandig een nieuwsblad uitgegeven, 2 keer per week, verschijnende dat te Pernis gestencild werd. Toen er niet genoeg papier was te verkrijgen

zorgde Rhoon er voor dat er papier kwam. Zelfs toen op 31 Augustus 1944 het nieuwsblad op oranjepapier gestencild moest worden en dit nergens te verkrijgen was, zorgde Rhoon voor dat papier.

Na de onderwaterzettingen op last van de bezetters op Goeree Over Flakkee, Voorne en Putten, Hoeksche Waard en een gedeelte van de Gemeente Rhoon, ten gevolge waarvan de bevolking $\pm$ 2800 zielen vermeerderd werd met $\pm$ 650 evacuees, was het probleem van de huisvesting een "brandende kwestie". Met de Centrale Organisatie werd toen afgesproken, dat er geen nieuwe permanente onderduikers zouden komen. Alleen tijdelijke onderduikers zoals uitgebroken politieke gevangenen en anderen die plotseling tijdelijk onderdak moesten hebben.

Inmiddels was de invasie in Frankrijk begonnen, de geallieerde legers rukten op en het was te voorzien dat de omwenteling nabij was. Op verzoek van de Regeering in Londen begon de L.O. alle jonge mannen te bewerken voor deelname aan den strijd met de wapenen tegen den vijand. In de eerste plaats diegenen die zich al opgegeven hadden voor de reeds bestaande van de L.O. uitgaande Orde Dienst, maar daarnaast alle andere mannen. Het resultaat was overweldigend. Hieruit zijn de Nederlandsche Binnenlandsche Strijdkrachten voortgekomen.

Wij vermelden dit slechts kortelings, omdat de verrichtingen en het ontstaan van de N.B.S. te Rhoon in het gedenkboek van de Nederlandsche Binnenlandsche Strijdkrachten worden verwerkt. Toch blijven wij even hierbij stilstaan. De gedachte zich zoo noodig daadwerkelijk met de wapenen tegen den vijand te verzetten is door het werk van de L.O. mogelijk gemaakt, die als het ware de grond daarvoor heeft rijp gemaakt. Zij heeft dit werk als een bijzondere roeping beschouwd. De N.B.S. heeft van het werk van de L.O. de vruchten kunnen plukken, vandaar dat vele L.O.ers in de leiding van de N.B.S. zijn gekomen.

De pl.leider en de ass.pl.leider hadden reeds lang te voren onderlinge uitvoerige besprekingen daaraan gewijd en deze zaak in finesses geregeld, zoodat toen de tijd daar was de pl.leider dadelijk als plaatselijk commandant van de N.B.S. kon optreden.

In de rumoerige Septemberdagen van 1944 had de L.K.P. Rotterdam-Zuid dringend versterking noodig en zij richtte het verzoek tot Rhoon om enkele jongens af te staan. Op Rhoon werd nimmer een te vergeefs beroep gedaan, met als gevolg dat 2 werkers H.Huisman en K.Boender overgingen naar de L.K.P. Rotterdam-Zuid. Meerdere werkers stond de leiding niet gaarne af, omdat zij niet kon voorzien waar de werkers het beste gebruikt konden worden.

De herfst 1944 en de winter 1944/45 is voor de L.O. te Rhoon zeer zwaar geweest. Het steeds toenemende gebrek aan eten bezorgde de leiding veel slapelooze nachten. Voortdurend moesten er onderduikers verhuizen omdat de gezinnen waarin zij opgenomen waren zelf geen eten meer hadden. De gemeente Rhoon die immers zelf gedeeltelijk onder water stond, kon zijn bevolking niet voeden. De melkvoorziening aan particulieren werd stop gezet, waarna door de L.O. een clandestiene distributie voor zieken en kleine kinderen op touw werd gezet.

De Centrale L.O.bood practisch geen hulp in natura, doch zond wel onderduikers. De landbouwgebieden in de Hoeksche Waard, Voorne en Putten en Goeree Over Flakkee waren sperrgebied en dus niet be-

reibaar. Desondanks was het weer de pl.leider die er in slaagde door middel van voedselinstanties in deze gebieden contact te verkrijgen en alsgevolg daarvan op flinke hoeveelheden aardappels, tarwe, erwten en boonen beslag te leggen. Met behulp van uit onderduikers gerecruteerde en van de N.B.S. te Rhoon uitgaande knokploeg zijn deze voorraden onder levensgevaar naar Rhoon per schuit vervoerd. Ook van een boer op het eilandje de Beer, tusschen Rhoon en Oud Beyerland gelegen, werden aardappels betrokken. De jongens roeiden 's nachts over. Zij moesten de aardappels eerst uit een put delven, daarna met een zak op den rug 500 Meter over geploegd land loopen naar de boot en ten slotte weer terug roeien. Dat een en ander zeer zwaar viel met een vrij leege maag valt te begrijpen. Dank zij het werken van den pl.leider zijn vele onderduikers voor lichamelijke ondervoeding bewaard gebleven.

Tenslotte was de nood in vele gezinnen zoo hoog gerezen dat verschillende onderduikers practisch op straat stonden. De verstrekking van extra levensmiddelen kon niet in onbepaalde mate geschieden. Er moest de uiterste zuinigheid worden betracht. Niet alleen voor de onderduiker maar ook voor het gezin waarin opgenomen moest worden gezorgd. Dit werd een te zware belasting. Vandaar dat de leiding toen besloot verschillende onderduikers tezamen onder te brengen in een schuitje gelegen in de grienden langs de Oude Maas. De nood klom steeds hoger, totdat de bevrijding uitredding bracht. In de laatste winter was het erg gevaarlijk voor de onderduikers zich buiten het dorp te begeven, in verband met de steeds toenemende razzia's op de openbare wegen.

Het fusilleeren van 7 personen in October 1944 op voormalig Rhoonsch grondgebied bij de Vlasfabriek van den Heer C. Barendregt aan de Rijsdijk, na een zg. daad van sabotage, waarbij een Duitsch soldaat omkwam, veroorzaakte een paniekstemming. Deze gebeurtenis vond plaats na de massamoord te Putten. Gedachtig hieraan verlieten alle jongemannen het dorp bijvoorbaat. Gelukkig bleek er loos alarm te zijn gemaakt.

De organisatie te Rhoon verloor in den Heer C. Barendregt, die eveneens gefusilleerd werd, iemand die haar steeds met raad en daad had bijgestaan.

Een razzia zooals die in Rotterdam op 10 November 1944 ter uitvoering van de zg. Saukelaktion werd gehouden, is Rhoon bespaard gebleven. Een groot gedeelte van de mannen was toch al aan weer-machtswerk te werk gesteld, zoodat de Duitsche instanties een razzia niet noodig oordeelden.

In deze winter heeft de L.O. een harde principieele strijd moeten voeren tegen een deel van de bevolking dat uit gebrek aan voedsel bij de weermacht ging werken, omdat daarbij tevens eten werd verstrekt.

Helaas zijn enkele onderduikers die naar de Hoeksche Waard waren overgestoken, om aardappels en tarwe te koopen, daar gepakt en naar Duitschland vervoerd. Enkeligen zagen kans onderweg uit de trein te springen en het gelukte hun weer in Rhoon terug te keeren. De anderen zijn na de bevrijding gezond en wel te voorschijn gekomen.

Het werk der L.O. is die winter door het werk van de N.B.S. wel wat op den achtergrond gedrongen. Dit heeft echter in Rhoon geen aanleiding tot conflicten gegeven omdat zooals gemeld de pl.leider tevens pl.commandant der N.B.S. was.

Na de bevrijding zijn de onderduikers na voorzien te zijn van een legitimatie, voorzover niet als oorlogsvrijwilliger te hebben dienst genomen, geleidelijk aan uit Rhoon verdwenen en naar hun woonplaatsen teruggekeerd.

Uit het vorenstaande is gebleken dat de L.O. steeds de volle steun en medewerking gehad heeft van het grootste deel der burgerij. Een en ander is mede te danken aan de groote activiteit, die zowel de leiding als de werkers aan den dag gelegd hebben om de burgerij te mobiliseeren voor het actieve verzet. De geweldige moeilijkheden waarmede de L.O. steeds weer te kampen heeft gehad waren nimmer tot een oplossing gekomen als de burgerij daarvoor geen begrip had bezeten.

De burgerij heeft geholpen zooveel zij kon. Als de organisatie plotseling voor moeilijkheden kwam te staan, deed zij nimmer een tevergeefs beroep op haar. Een paar voorbeelden hiervan. Terwijl de huisvesting al een moeilijk probleem was moesten plotseling 8 personen onder gebracht worden, die noodzakelijk verplaatst moesten worden. Op een bespreking werd opgemerkt, dat deze personen het beste in een boerderij in het onder water gezette gebied ondergebracht konden worden. De pl.leider wendde zich tot den Heer A.Barendrecht, landbouwer op de Portlandboerderij. Deze gaf hem de sleutel van de boerderij met de opmerking dan kan je naar omstandigheden handelen. Dat was juist een van de kenmerken van de actie der L.O. naar omstandigheden te handelen.

Zoo handelde ook Chr. van Deuzen naar omstandigheden toen hij op het verzoek om 5 personen te herbergen, de pl.leider mede nam naar de schuur en beloofde deze zoodanig in te richten dat die menschen er tijdelijk in konden vertoeven. Zij kwamen 's avonds laat. De andere dag (Zondag) bezocht de pl.leider hen persoonlijk, om te informeren of alles in orde was. Hij trof echter niemand in de schuur aan wat hem zeer verwonderde. Tenslotte ontdekte hij Chr.van Deuzen, die hem mededeelde dat ze allemaal in de pronkkamer bij de kachel zaten. Hij vond de pronkkamer toch een geschikter verblijf dan de schuur.

Er zouden nog wel meer dergelijke gevallen mede te deelen zijn, bijv. W.Geeve aan de Havendijk, die bij zijn groote gezin geruimen tijd 3 jongens onderdak verleende, doch dit is ondoenlijk, omdat dan het verslag te uitgebreid zou worden.

Een paar staaltjes van persoonlijke moed willen wij U niet onthouden.

W.Barendregt aan de Kleidijk had aldaar een groote boomgaard. Daarin stond een houten loods, uitstekend geschikt voor huisvesting van een aantal onderduikers. Op het verzoek van de L.O. of die loods voor dat doel gebruikt mocht worden, werd direct toestemmend geantwoord. Inmiddels zocht de Heer P.Eland, districtsleider, naar een geschikte centrale werkplaats in de omgeving van Rotterdam, van waaruit hij zijn werk gemakkelijk kon leiden. Zijn oog viel op Rhoon. Met goedvinden van den Heer Barendregt betrok hij daarop met zijn medewerkers, waaronder enkele L.K.P.ers deze loods. Zij brachten tevens enkele

auto's mede, die rondom de loods gestationneerd werden en de noodige hoeveelheid wapens. De Heer Barendrecht aanvaardde deze risico's, hoewel het zijn leven kon kosten, omdat hij overtuigd was dat het noodzakelijke offers waren voor de bevrijding van het vaderland. Een ander geval van groote opofferingen terwille van een onderduiker.

De heer A. van der Linden, Rijdsdijk N. 60a, die al meermalen een onderduiker had gehuidvest, werd verzocht of hij een onderduiker wilde opnemen, die uit het politiebureau op het Haagsche Veer te Rotterdam was uitgebroken. De Heer van der Linden was daartoe dadelijk bereid.

De onderduiker bleek een huidziekte te hebben, nl. schurft, welke ziekte slechts bij een zorgvuldige verpleging genezen kon. De Heer van der Linden en zijn vrouw hebben deze taak op zich genomen. De zorg kwam voornamelijk op de huisvrouw neer. Naast haar drukke gezin heeft zij met groote opofferingen die onderduiker verpleegd. Het heeft haar veel moeite gekost, maar zij en haar man hebben het zoo mogen zien, dat zij het middel in Gods hand zijn geweest om onder Zijn zegen, die jongen zoo te verplegen, dat hij weer volkomen genezen kon.

Tot goed begrip van een en ander willen wij er nog eens op wijzen, dat in Rhoon dadelijk na de capitulatie in Mei 1940 Duitsche bezetting kwam, die met wisseling van legeronderdeelen tot de bevrijding aldaar is gebleven.

Het werk der L.O. moest steeds plaats vinden onder de oogen van de Duitschers. Vandaar dat het werk er vooral op gericht was om de geest van de bevolking voortdurend wakker te houden voor de actieve zijde van het verzet. Daarin is de L.O. over 't algemeen geslaagd, hoewel het wel eens moeite kostte om de vrees voor de Duitschers te overwinnen, speciaal toen de zeer fanatieke Kriegsmarine soldaten in Rhoon gelegerd waren.

Een ander gevolg van de bezetting was dat voortdurend gevaar van inkwartiering en inbeslagneming van huizen dreigde, waardoor weer onderduikers plotseling verhuizen moesten.

Dat er ondanks die bezetting geen enkel lid der L.O. of onderduiker gepakt is, heeft ons zeer verwonderd. Temeer daar het geheele dorp zoo langzamerhand bekend was geworden met de werkzaamheden der L.O. en de personen die daarbij betrokken waren. Bovendien werd daarover veel te veel gepraat door de burgerij. De mogelijkheid van ontdekking was heel groot, speciaal door het contact met de soldaten, in het bijzonder door de moffenmeiden uit Rhoon. Enkele troepen die tamelijk lang gestationneerd zijn geweest, hebben wel getracht een onderzoek in te stellen, maar het is hun niet gelukt er achter te komen.

De L.O. in de n.w. wijk heeft gedurende geruimen tijd vergaderd in het huis van de werkers Groshart en Struik, terwijl in die huizen inkwartiering was, zonder dat er ooit iets van uitgelekt is. Bij Struik moest de werkplaats door geloopt worden waar de weermacht aan het werk was.

Als merkwaardigheid willen wij hier nog het navolgende vermelden. Naast het huis van den plaatselijk leider stond een huis met een schuur.

Daarin heeft gedurende langen tijd een weermachtsauto gestaan met een schildwacht ervoor, die tegelijker tijd ook voor het huis van den pl.

leider stond. Ondertusschen ontving de pl.leider veel bezoek, dat steeds de schildwacht moest passeeren, zonder dat dit ooit tot moeilijkheden aanleiding heeft gegeven. Mogen wij zeggen, dat het Gods sparende hand is geweest, die ons heeft geleid en beschermd? Wij meenen van wel.

Thans nog enkele opmerkingen over de verhouding van de L.O. tot de diverse instanties.

Allereerst tot de plaatselijke overheid, de Gemeente Rhoon. Wij moeten constateeren dat er practisch geen contact is geweest. De overheid nam een meegaande houding aan tegenover de Duitschers en stelde op samenwerking geen prijs. Toen het voorstel werd gedaan om het Bevolkings Register zg. te stelen, werd dit plomp afgewezen. Slechts een ambtenaar, die langzamerhand onder den druk van dringende tot hem gerichte verzoeken bezweek, nl. J.J.Bouman, heeft nog eenige medewerking verleend, oa. bij de uitgifte van de 2e distributiestamkaart en een enkele keer met een persoonsbewijs. Over het algemeen was er geen begrip en waardeering voor het werk van de L.O. De overheid trachtte uit vrees voor verlies van het ambt eigen positie veilig te stellen. Met een overheid, die, ondanks alle tot haar gerichte waarschuwingen, aan alle Duitse eischen toegaf en die zoo snel mogelijk uitvoerde was geen samenwerking mogelijk (Rhoon is een van die gemeenten waar het eerst de palen in het land stonden, waar de burgemeester briefjes naar de winkeliers rond liet brengen, waarin vermeld dat zij vooral een Z. kaart aan moesten vragen, enz.)

Van de politie te Rhoon heeft de L.O. veel hulp en bijstand gehad. Er bestond zelfs een zeer goede samenwerking en wel zoodanig dat indien de politie bekend was met namen van personen, die wilden onderduiken en van personen, die gaarne een onderduiker wilden opnemen, de namen van die personen aan de Organisatie werden medege-deeld. In het bijzonder vermelden wij hier de naam van den Opper-wachtmeester en Commandant van de Marechaussee te Rhoon den Heer A.Koole, die tevens tot half September 1944 commandant van de Orde Dienst der L.O. is geweest. In belangrijke aangelegenheden werd steeds zijn meening gevraagd.

Een klein staaltje van de samenwerking, er was een onderduiker die zich schuldig maakte aan zwarthandel. Ondanks herhaalde waarschuwingen ging hij daar mee door. Alvorens het laatste middel toe te passen hem geheel aan zijn eigen lot over te laten, werd dit geval met de politie besproken. Het gelukte Opper-wachtmeester Koole die onderduiker op heeterdaad te betrappen. Hij nam hem mee naar het politiebureau. Daar schilderde hij dien jongen in schrille kleuren het lot van een onderduiker in een Duitsch concentratiekamp. Tenslotte na diverse huilbuien en smeekbeden liet de opper hem gaan. Nooit heeft hij meer zwarthandel bedreven.

Met de leider van de plaatselijke distributiedienst den Heer M.A.

Bode was er eveneens een bijzonder goede samenwerking. De Heer Bode heeft steeds, voor zoover hem dat mogelijk was, de organisatie geholpen bij de voorziening van levensmiddelenkaarten, schoenen- en andere bonnen of kaarten alsmede inwisselen en omruilen van valsche bonnen, enz. Wel kreeg de L.O. steeds periodiek van het rayon een aantal kaarten, maar als ze eens niet op tijd kwamen, of er was te weinig dan hielp de Heer Bode. De Centrale Organisatie liet de plaatselijke afdeeling dikwijls in den steek bij de voorziening van speciale bonnen, zooals schoenenbonnen ed., van daar dat de hulp van den Heer Bode zeer welkom was.

De Kerken te Rhoon hebben steeds door hun houding het verzet tegen den vijand gesteund. Op hun medewerking kon altijd worden gerekend. Van de kansels van alle kerken zijn de door de Kerken in Nederland gezamenlijk opgestelde boodschappen steeds voorgelezen. De organisatie heeft het als een voorrecht gezien, dat zij op de steun van de geestelijke leiders kon rekenen.

Zooals al meermalen opgemerkt was de strijd een geestelijke strijd tegen de machten der duisternis en daarin had de organisatie het niet alleen kunnen bolwerken. Gedragen door de voorbede der Kerken heeft zij haar taak kunnen volbrengen.

Er was een zoodanige vorm van samenwerking dat de gevallen van ondersteuning van onderduikers zooveel mogelijk door de L.O. werd bekostigd en niet door de diaconiën of het R.K. Armbestuur. Een aanbod om Kerkelijke collecte te houden voor de L.O. werd niet aanvaard, omdat de L.O. onder meer van meening was dat de zaak van de L.O. niet een bepaalde Kerk betrof maar de geheele burgerij aanging, voorts dat de Kerk daartoe niet de geschikte plaats was, terwijl bovendien iedereen bekend was waar de eventueele giften gebracht konden worden.

Naast de Eerwaarde Heer Kapelaan Quant, die als actief werker aan onze zijde streed, moeten wij ook de naam van den Weleerwaarden Heer Ds. H. van Kapel noemen. Ds. van Kapel heeft meermalen voor de Organisatie voorbereidend werk verricht. Zijn hulp kon altijd worden ingeroepen.

Tenslotte hierbij ook nog te vermelden dat de ass.pl.leider de oudste zoon was van den plaatselijken Hervormde Predikant.

Met de zakendrijvende middenstand heeft de L.O. veel contact gehad. Speciaal willen wij hier nog vermelden den naam van den Heer M. Kool, destijds kruidenier, thans rechercheur bij de P.O.D. te Rotterdam. Omdat het aantal onderduikers in Rhoon steeds wisselend was, (zooals reeds eerder opgemerkt werd Rhoon dikwijls gebruikt als doorgangshuis voor ontsnapte politieke gevangenen uit het Politiebureau op het Haagsche Veer te Rotterdam) kon het aantal bonkaarten nooit met zekerheid worden vastgesteld. Vandaar dat er dikwijls bonnen over waren en een andere keer te weinig. De bonnen die over waren, werden vastgezet bij den Heer M. Kool. Als er plotseling iets noodig was, kon het daar altijd gehaald worden. Dit was mede daarom gedaan omdat de L.O.ers zoo weinig mogelijk administratieve bescheiden in huis moesten hebben, met het oog op eventueele huiszoeking. In een kruidenierswinkel trekt dat niet zoo gauw de aandacht.

De Heer Kool was tevens lid van de Centrale Inlichtingen Dienst van

de L.O. Helaas mogen wij over dat werk verder niets mededeelen. Het levensmiddelendepôt is naderhand overgenomen door den Heer J. Rietdijk, kruidenier ter plaatse, die het daaraan verbonden werk op uitnemende wijze heeft verricht.

Een bijzonder woord van waardeering tevens voor den werker F.Gros-hart (zoon van den plaatselijken installateur G.E.B.), die in de winter 1944/1945, toen het electrisch licht moest worden afgesloten, er voor gezorgd heeft dat verschillende L.O.ers het electrisch licht voor hun werkzaamheden konden blijven behouden. Om al de zakenlieden die de organisatie steeds op verschillende manieren geholpen hebben verder op te noemen, zou ondoenlijk zijn, slechts een paar namen nog de rijwielerherstellers A.Stout en H.Struik (vader van de werker C.Struik) en de Heer J.Mos, aannemer van grondboringen. Bij het herstellen van rijwielen hadden de L.O.ers voorrang.

Deze groep vindt in dit verslag daarom een aparte behandeling omdat de L.O. van zelfsprekend die personen voor het verrichten van diensten of leveren van goederen dikwijls noodig had. Hiermede wordt niets te kort gedaan aan de genoten steun in natura van boeren en tuinders of andere vormen van steun van de overige bevolkingsgroepen.

Slechts een kort woord over de n.s.b.ers ter plaatse.

Hiervan heeft de organisatie practisch geen hinder gehad. Verschillende van deze lieden hadden van politiek geen benul, doch waren lid geworden omdat ze een mooie toekomst was voorgespiegeld.

Als merkwaardig staaltje het navolgende: Een man wiens vrouw nationaal-socialistisch neigingen had, gaf zelfs nu en dan een gift aan de organisatie, zonder dat zijn vrouw het mocht weten. De n.s.b. schoenmaker herstellde ook de schoenen van onderduikers, terwijl hem dit bekend was. Dit alles zijn slechts bijkomende omstandigheden daar er geen fanatieke n.s.b.ers waren.

Wel heeft de organisatie veel last gehad van den reeds eerder genoemde S.D. agent van Kampen en zijn beide zoons. Regelmatig fietsten zij door het dorp op jacht naar onderduikers. Slechts eenmaal is het hun helaas gelukt een slachtoffer te maken. Een jongen die niet officieel was ondergedoken.

Aan de Charloische Lagedijk woonde ook een S.D. agent Frickee. Die loerde daar op onderduikers. Toen hij te gevaarlijk werd is er een einde aan zijn leven gemaakt door de Rotterdamsche L.K.P. Veel last veroorzaakten ook de zg. moffen meiden, hoewel geen n.s.b.ers zijnde.

Thans iets omtrent de positie en het gedrag van den onderduiker. Zooals reeds hiervoren opgemerkt was de stelregel dat de onderduiker deel uitmaakt van het gezin, waarin hij werd opgenomen, terwijl hij onderworpen was aan het gezag van het gezinshoofd. Deze stelregel heeft de organisatie konsekwent volgehouden. Dit heeft soms wel aanleiding tot moeilijkheden gegeven, als de onderduiker wat ouder in leeftijd was. De stedelingen byv. konden zich vaak moeilijk schikken in de landelijke verhoudingen. In Rhooen werd steeds gewerkt zonder onderscheid van geloof of stand. Dikwijls waren er menschen, die bij voorkeur een persoon van gelijk geloof in huis op wilden nemen. Daar.

aan werd zooveel mogelijk tegemoet gekomen.

Op den onderduikers werd regelmatig controle uitgeoefend.

Bij zijn komst werd hij dadelijk zoonoodig voorzien van bonkaarten en valsche papieren. Door middel van de werkers werd naderhand alleen het contact met hen onderhouden. De eventueele moeilijkheden bespraken de werkers dan weer met hun wijkhoofd, de pl.leider of de ass.pl.leider.

Voor iedere onderduiker werd getracht een passende werkkring te vinden.

De onderduiker mocht geen gevoel van minderwaardigheid krijgen. Uit een oogpunt van opvoeding leek het de organisatie het beste als de onderduiker zijn eigen kostgeld kon betalen. Verder zag de organisatie toe dat zij niet te veel geld overhielden. Het kostgeld dat de organisatie betaalde was maximum f 10,-- per week. Als de onderduiker het zelf betaalde mocht het iets meer zijn.

De meeste onderduikers waren in de leeftijd van 18-30 jaar. Velen van hen waren niet gewend te sparen, van daar dat ze niet te veel geld op zak mochten hebben. Ook niet om hun lotgenooten, die geen werk hadden niet jaloersch te maken en voorts niet omdat er dikwijls toch maar zwarte shag voor gekocht werd.

Verschillende rangen en standen en beroepen waren in Rhoon ondergedoken. De meerderheid werd gevormd door degenen die geweigerd hadden naar Duitschland te gaan, enkele gewezen beroepsmilitairen en dienstplichtige militairen, die geweigerd hadden in krijgsgevangenschap terug te gaan, enkele onderduikers voor de Arbeidsdienst, en in September 1944 een spoorweggezin. Ook zijn er nu en dan geallieerde vliegers en soldaten op doorreis gehuisvest geweest, zelfs ondergedoken duitse militairen en een ondergedoken Italiaan. De burgemeester van Oostvoorne en zijn vrouw hebben ook geruimen tijd als onderduikers ter plaatse vertoefd.

De onderduikers werden slechts geaccepteerd met een legitimatie van de L.O. Soms was dit niet mogelijk, omdat er nog al eens vluchtelingen uit het Politiebureau op het Haagsche Veer zonder papieren arriveerden. De uiterste werkzaamheid was geboden, daar er ook wel eens agenten-provocateurs onderdag zochten, die zich voordeden als dienstweigeraars van de N.S.K.K. en Waffen S.S., waarvoor herhaaldelijk werd gewaarschuwd. Die lieden vervoegden zich altijd eerst bij een Dominee of Pastoor. Deze riepen dadelijk de hulp van de organisatie in. De organisatie kon niet dadelijk nagaan of het wel zuivere koffie was, doch zij pleegde overleg met de politie. Meermalen klopte er iemand aan bij de ass.pl.leider die in een pastorie woonde. Zoo heeft de Pastoor nog al last gehad van iemand die zich voordeed als ondergedoken Waffen S.S.er, zonder er gelukkig schadelijke gevolgen van te ondervinden. Twijfelde de politie even dan werden die lieden als ongewenschte personen over de grens van de gemeente gezet, terwijl hun naam werd doorgegeven.

Wij moeten tot onze spijt constateeren dat vele onderduikers nadat ze geruimen tijd in Rhoon ondergedoken waren, lui en gemakzuchtig werden, en zelfs weigerden huishoudelijke hulp te verrichten of zich aan de regels van het huisgezin te houden. Voorts werd vaak alle voorzichtigheid vergeten door zich zoo maar open bloot in het publiek te vertoonen. Nu en dan moest de organisatie zelfs tusschen beiden komen om de

onderduikers op hun plichten te wijzen. Dit had tot gevolg dat niet altijd even gunstig over de onderduikers werd geoordeeld, tot schade van de organisatie. Een en ander is mede te wijten aan de algemeene demoralisatie van ons volk en voorts dat niet steeds voor iedere onderduiker een passende werkkring gevonden kon worden. Het laatste had tot gevolg dat die onderduikers gedwongen waren de geheele dag in huis te zitten.

Naderhand werd aan iedere onderduiker een gedrukt papier met gedragsregels verstrekt, waaraan zooveel mogelijk de hand werd gehouden.

Tusschen verschillende onderduikers en hun pleeggezin zijn harte-lijke betrekkingen geboren, die nu nog steeds onderhouden worden. Wij willen hierbij ook nog vermelden, dat de Heer Hans Hoek of Piet de Zwart uit Goeree, een bekend figuur in de L.O. tot dat hij gepakt werd, in Rhoon ondergedoken is geweest, van waaruit hij zijn werkzaamheden verrichtte.

Het N.S.F. werk en de Stichting 1940-1945.

Groote bedragen uit het N.S.F. zijn in Rhoon niet uitgekeerd, omdat er gelukkig niet veel personen voor in aanmerking kwamen. Slechts een 8 tal personen en gezinnen hebben regelmatig een uitkeering gehad waaronder een nagelaten betrekking van een der slachtoffers bij de reeds eerder genoemde moord door fusilleering op de 7 personen. Dit werk eindigde bij de bevrijding. Alle ondersteunden op een na vonden dadelijk werk en die eene is naar Zuidland vertrokken.

De L.O. te Rhoon heeft nadat de plannen voor de oprichting van de Stichting bekend waren slechts eenmaal tijdens de bezetting daarvoor een collecte gehouden. Zij was van meening dat de nadruk voorloopig nog op het andere werk viel. Het N.S.F. zorgde toen voor ondersteuning. Na de bevrijding heeft de L.O. een actie op touw gezet voor de Stichting en een afdeeliningsbestuur gevormd.

Ons laatste punt is de "reactie".

Op ieder dorp is een deel van de bevolking dat betiteld kan worden met de naam reactionairen. In Rhoon voerde deze groep voor den oorlog de boventoon, geleid door het gemeentehuis. Tijdens de bezetting heeft deze groep zich altijd achteraf gehouden, uit vrees voor persoonlijk nadeel. Wel werd er binnenshuis gekankerd op de moffen, maar uiterlijk was alle verzet uit den boeze. Reeds hiervoren is de houding van de overheid gekarakteriseerd. Toen nu het einde van de bezetting in het zicht kwam, stak de reactie haar kop weer op, om dadelijk na de bevrijding het heft in handen te nemen. Daartoe maakte zij handig gebruik van het gedrag van vele onderduikers, die vaak onvoorzichtig waren (ook het gedrag van N.B.S.ers, die wel eens al te loslippig waren). Zij lieten het voorkomen of de organisatie de bevolking van Rhoon in gevaar gebracht. Zelfs maakte men gebruik van verdachtmakingen tegen de leiders der organisatie. Tijdens de bezetting en ook vlak na de bezetting had zij daarmee weinig of geen succes. Echter toen de verhoudingen weer wat normaler werden en door buiten de L.O. staande personen een zuiveringsactie tegen den burgemeester werd op touw gezet, omdat zij eveneens van meening waren, dat duidelijk gebleken

was dat de burgemeester door zijn gedrag tijdens de bezetting niet meer te handhaven viel, begon de reactie een geweldige activiteit te ontplooiën. Nieuwe verdachtmakingen volgden. Vele zwakke broeders, die meenden dat zij hun heil van het gemeentehuis voor een vergunning of iets dergelijks hadden te verwachten, bezweken onder den druk. Een gemeente bode moest een verklaring teekenen dat hem nooit was opgedragen plakaten voor de winterhulp aan te plakken, en dat hem nooit was opgedragen bij het vorderen van mannen voor weermachtswerk er bij te zeggen dat in geval weigering de burgemeester opdracht zou geven aan de Duitschers om die mannen door de weermacht te laten halen. Hij teekende omdat hij anders zijn betrekking kwijt was.

De illegalen kregen de schuld van alles. Overal moest hun invloed geweerd worden. Toen Volksherstel te Rhoon werd opgericht, mocht er vooral geen illegaal in zitting hebben. Daarvoor kwamen slechts vriendjes van den burgemeester in aanmerking, naast degenen die er om hun ambt in zitting moesten hebben. Onder dwang van hogere instanties hebben daar tenslotte 2 oud-illegalen in zitting kunnen nemen.

Omdat het gemeentepersoneel op bevel van hooger hand gezuiverd moest worden, werd een zuiveringscommissie op verzoek van den burgemeester door het M.G. te Rotterdam samengesteld. Slechts met groote moeite kon de commissie samengesteld worden, daar vele reactionairen zelf niet zuiver waren wegens verricht weermachtswerk. De L.O. werd natuurlijk niet gevraagd zitting te nemen.

De vernieuwing is verre van Rhoon gebleven.

Wij vragen ons af is dan onze strijd toch tevergeefs geweest? Het antwoord daarop is neen. Bij het overzien van het werk dan rijst voor onze oogen het ideaal waarvoor wij streden, de vrijheid van ons volk.

Dat ideaal is bereikt met de inzet ook van de geheele burgerij te Rhoon. In deze strijd zijn wij een geweest. Geen geloofs- of andere verschillen die ons hinderden. Juist in het geloof vonden wij onze kracht. Een in den strijd en wij hadden gehoopt ook een in de overwinning. Doch dit laatste is helaas niet het geval geweest.

De strijd is gestreden en terug ziende daarop brengt de organisatie haar dank uit allereerst aan de burgerij te Rhoon die ons zoo uitnemend in dien strijd heeft geholpen.

In de tweede plaats haar dank aan alle werkers:

F. Groshart.

H. Louter.

H. Huisman.

K. Boender.

C. Struik.

M. Louter.

C. Groenenboom.

E. Spruijt.

Eerwaarden Heer Kapelaan Quant.

en den koerier C. Weeda (Cor Vos),

die met inzet van hun heele persoon al hun tijd daarvoor opgeofferd hebben, wien niets teveel was en die weer of geen weer, zoowel overdag als 's nachts, al hun krachten aan dat ideaal hebben gegeven, aan wiens werken het te danken is dat de burgerij actief aan het verzet

is gaan deelnemen.

In de derde plaats haar dank aan de leiding der L.O. te Rhoon, die op zoo uitnemende wijze de organisatie heeft geleid en die haar heeft gemaakt tot dat wat ze geworden is. In 't bijzonder aan de plaatselijk leider de Heer H.Pors, die alles aan de organisatie gegeven heeft, zonder wien de organisatie er niet was geweest, die door zijn bezielende persoonlijkheid de organisatie steeds door diepten en teleurstellingen heeft heen geholpen. Zijn naam en die van de L.O.te Rhoon zijn voor eeuwig aan elkaar verbonden.

Ook zijn vrouw zij veel dank gebracht. Zij heeft haar man aan de organisatie afgestaan en zij heeft zich daarvoor veel opofferingen moeten getroosten. o.a. altijd het huis vol mensen en dit alles bij een voortdurende vrees voor ontdekking.

Tenslotte de assistent-plaatselijk leider de Heer R.Z. van Willigen van der Veen, een van de weinige intellectueelen uit de omgeving (candidaat-notaris) die zich dadelijk bereid verklaarde aan de organisatie mede te werken, die met opoffering van alle vrije tijd naast zijn drukke werkzaamheden den pl.leider tot een groote steun is geweest en die vele moeilijke problemen tot een oplossing wist te brengen.

Aan het einde van dit verslag gekomen worden wij stil en onze gedachten gaan naar omhoog. Het was God die ons de kracht heeft gegeven.

Wij waren slechts middelen in zijn hand. Hij heeft ons geleid. Met gesloten oogen zijn wij aan zijn hand naar het onbekende land gegaan.

Al drukt het leed al dreigt het lot.

Hij deed zijn hulp verschijnen.

Volk van Rhoon ziet toe wat voor groote dingen God gedaan heeft en vergeet het niet.

Alle eer zij Hem die is en die was en die komen zal.

=====

Rhoon 16 Februari 1946.

De Commissie van Redactie.

Plaatselijke leider:
H.Pors.

Accoord:
C.Eland.

Ass.pl.leider:
R.Z.van Willigen van der Veen.

districtleider L.O.
district A Z H

Koerier en medewerker:
E.Weeda.